

BOHEMIAN RHAPSODY

Adevărata biografie a lui Freddie Mercury

LESLEY-ANN
JONES

Traducere din limba engleză

ALEXANDRU MACOVESCU

NEMIRA

Coperta: Cristian FLORESCU, Ana NICOLAU

Ilustrație copertă: Freddie Mercury (Queen) pe scenă la Live Aid, pe stadionul Wembley, Londra, 13 iulie 1985

© Phil Dent via Guliver/Getty Images

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JONES, LESLEY-ANN

Bohemian Rhapsody: Adevărata biografie a lui Freddie Mercury/ Lesley-Ann Jones;
trad. din lb. engl.: Alexandru Macovescu. - București: Nemira Publishing House, 2019
ISBN 978-606-43-0588-6

I. Macovescu, Alexandru (trad.)

821.111

Lesley-Ann Jones

BOHEMIAN RHAPSODY. The Definitiv Biography of Freddie Mercury

Copyright © Lesley-Ann Jones 2011

The right of Lesley-Ann Jones to be identified as the Author of the Work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988. All rights reserved.

© Nemira, 2019

Redactor: Mihaela STAN

Tehnoredactor: Magda BITAY

Lector: Roxana POPESCU

Tiparul executat de ART PRINT S.A.

Tel: 0723.13.05.02, e-mail: office@artprint.ro

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări, închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-0588-6

Cuprins

Introducere: Montreux.....	7
1 Live Aid.....	17
2 Zanzibar	41
3 Panchgani	53
4 Londra	70
5 Queen	81
6 Solistul.....	94
7 Mary	113
8 Trident	129
9 EMI	144
10 Tipii.....	159
11 <i>Rhapsody</i>	177
12 Celebritatea	199
13 Campionii.....	213
14 München.....	230
15 Phoebe	240
16 America de Sud.....	258
17 Barbara	275
18 Jim	294

19 <i>Break Free</i>	313
20 Live	338
21 Budapesta.....	356
22 Garden Lodge	368
23 Barcelona	379
24 Înainte de plecare.....	391
25 Legenda.....	404
Mulțumiri și prețuire	427
In Memoriam	433
Referințe fotografice.....	434
Cronologie	435
Discografie	442
Bibliografie selectivă.....	447

Rhapsody

„*Bohemian Rhapsody* a fost ceva ce îmi doream să fac de multă vreme. Nu mă gândisem la asta când lucram la albumele anterioare, dar am simțit că, odată cu al patrulea album, o s-o fac.“

FREDDIE MERCURY

„*Bohemian Rhapsody* a fost revoluționară în mai multe privințe și, ca orice piesă longevivă în istorie, nu s-a demodat niciodată. Ca *I'm Not in Love*, cântată de trupa 10cc: o altă piesă care a doborât toate recordurile de producție și care e încă proaspătă. *Good Vibrations* de la Beach Boys: poți să o asculți acum și sună la fel de bine ca prima dată când ai auzit-o. *Be My Baby* a lui Phil Spector: vrei să dansezi când auzi primele acorduri ... Un disc excelent este cel care rezistă trecerii timpului. Fiecare disc bun trebuie să înceapă cu un cântec bun. Dar nu poți separa cântecul de procesul de producție. Într-un fel, acea producție imensă îți răsună în cap, chiar dacă auzim doar cântecul.“

STEVE LEVINE, producător muzical

Cei de la Queen nu erau pregătiți pentru isteria care îi aștepta în Tokio în aprilie 1975. Peste 3 000 de fani ieșiți din minți s-au înghesuit la terminalul Sosiri al Aeroportului Internațional Haneda, mulți dintre ei având pancarte făcute acasă și discuri Queen. Cum *Sheer Heart Attack* și *Killer Queen* erau pe prima poziție, iar fiecare concert în Japonia era *sold-out*, primirea entuziastă nu ar fi trebuit să-i surprindă. Poate că Freddie nu a fost mirat, căci s-a ridicat maiestuos la înălțimea ocaziei, făcându-le cu mâna și zâmbind. Un reporter a glumit că se simțea ca acasă pentru că nu trebuia să-și ascundă dinții proeminenți – mulți fani japonezi păreau să aibă și ei. Nu numai că s-a înseninat la vederea legiunii de fani, dar însuși locul l-a cucerit. Ce loc mai bun decât un tărâm cu rădăcini antice și îndepărtat care să-ți trezească simțul latent al exotismului – mai ales în cazul cuiva înstrăinat de patria sa? Orice îl fascina, de la istoria, tradițiile și cultura Japoniei până la stilul de viață plin de tehnologii avansate. Avea să devină curând un colecționar împătimit de porțelanuri, picturi japoneze și de alte opere de artă.

Japonia și Freddie aveau multe în comun. Ca și el, Japonia era o sumă de contradicții: o curiozitate veche cu o personalitate complexă, cu multiple fațete. Pentru el, numele celor o mie de insule răsunau ca o vrajă: Hokkaido, Honshu, Kyushu, Shikoku. Se simțea atras de japonezii blânzi și stoici, care trecuseră prin secole de opresiune feudală pentru a se ridica senini după dezastrul din Al Doilea Război Mondial. Freddie se plimba grăbit peste tot și se bucura. A mâncat sushi și a băut sake, s-a târguit pentru păpuși, chimonouri de mătase și cutii

lăcuite. A frecventat vestitele băi și *kage-me-jaya* (așa-zise „ceainării“, popularizate de soldații americani) și a petrecut timp în compania gheșelor. S-a împrietenit cu Akihiro Miwa, un travestit superb care a produs și a regizat propriul spectacol de cabaret în Ginza (asemănător cu Place Pigalle din Paris sau cu Soho din Londra). După prima vizită a lui Freddie, Miwa (la 75 de ani încă avea părul blond intens și lung până la umeri) a început să cânte piese Queen ca omagiu adus noului său prieten.

„Japonia a fost singurul loc în care Freddie a fost un turist obișnuit“, avea să-și amintească Peter Freestone, asistentul său personal. „Îl pasionau lucrurile japoneze, orice alt loc de pe glob era doar un pat pe timp de noapte.“

Primul și ultimul concert Queen din turneu, la Nippon Budokan Hall din Tokio, au fost de neuitat. Nici măcar cordoanele de securitate formate din luptători Sumo nu au fost suficiente să facă față valului de 10 000 de adolescente isterice. La un moment dat în timpul concertului de deschidere, Freddie a fost nevoit să se oprească ca să-și implore fanii să respire adânc și să se calmeze pentru siguranța lor. Povestea se va repeta în toate orașele în care au cântat.

La întoarcerea în Anglia îi așteptau atât vești bune, cât și vești proaste. Acum erau răsfățații presei britanice exasperant de schimbătoare, cu un Premiu Ivor Novello și un Leu de Aur belgian pentru *Killer Queen*, însă trupa încă traversa o perioadă dificilă cu Trident. Frații Sheffield considerau că investiseră peste 200 000 de lire în noua trupă. Doar *Sheer Heart Attack* îi costase 30 000 de lire – o nimica toată când comparăm cu costurile

de înregistrare din zilele noastre, însă o sumă exorbitantă pe atunci. Acum, când aveau hituri, membrii trupei se așteptau să facă bani, însă, spre uimirea lor, au aflat că încă datorau o mică avere celor de la Trident. Lumea credea că au dat lovitura, dar ei tot falși erau, ceea ce li se părea insuportabil. Singura lor opțiune era să-și suflece mânecile și să scrie mai multe piese pentru un alt album. Tot acest proces a produs tensiuni, au început să se ciondănească din cauza frustrărilor, alimentând zvonurile potrivit cărora hotărâseră să se despartă. Queen a avut nevoie de asemenea bârfe pentru a-și reveni și a cădea la pace. Erau cu toții în aceeași situație. S-a ajuns la o înțelegere cu Trident: trupei avea să-i fie reziliat contractul în schimbul unei plăți compensatorii de 100 000 de lire și a 1% din drepturile de autor pentru următoarele șase albume. Nu că ar avut banii necesari să-și încheie socotelile. Însă acum puteau semna noile contracte cu EMI Records UK și Elektra USA. Aveau să se descurce cu un mic ajutor din partea prietenilor.

În august 1975 cei de la Queen repetau piese într-o casă închiriată din Herefordshire pentru cel de-al patrulea album, *A Night at the Opera*. Titlul era dintr-o comedie de Frații Marx care avusese un succes răsunător în 1935, iar celor de la Queen le plăcea enorm. Apoi s-au întors la Rockfield, care va avea un statut legendar, fiind studioul folosit pentru înregistrarea piesei *Bohemian Rhapsody*. Când Freddie a propus-o, „părea să aibă totul deja planificat în minte“, își amintește Brian.

Cântecul, un efort de dimensiuni epice care cuprindea o introducere *a cappella*, o secvență instrumentală compusă din

pian, chitară, chitară bas și tobe, un interludiu parodic de operă și o încheiere rock puternică, a părut imposibil la început.

„Nu prea înțelegeam cum avea să lege toate bucățile alea disparate“, a povestit Brian.

Cântecul a adus la lumină o sumedenie de personaje clasice obscure: Scaramouche, un clovn din *commedia dell'arte*, astronomul Galilei, Figaro, personajul principal din *Bărbierul din Sevilla* și *Nunta lui Figaro* de Beaumarchais, care au stat la baza operelor compuse de Paisiello, Rossini și Mozart, apoi Belzebut, identificat în Noul Testament drept Satana, Prințul Demonilor, dar în arabă drept „Stăpânul muștelor“ sau „Stăpânul casei cerești“. De asemenea, cuvântul *bismillah*, preluat dintr-o propoziție din Coran. „Bismi-llahi r-rahmani r-rahiim“ înseamnă în arabă „în numele lui Dumnezeu cel blând și milos“.

În Budapesta, într-o cameră de hotel în 1986, i-am prezentat lui Freddie teoria mea legată de aceste personaje din *Bohemian Rhapsody*. Scaramouche era cu siguranță Freddie însuși, nu-i așa? Întoarcerea la tema clovnului trist (Paița din *It's a Hard Life*) ne oferă un indiciu. Galileo Galilei, astronomul din secolul al XVI-lea, matematician, fizician și părinte al științei moderne, era clar Brian cel școlit. Belzebut era cu siguranță Roger, cel mai petrecăreț din trupă, cu „un diavol pus deoparte“ pentru prietenul său. Exageram cu o referință ironică la adresa lui John, „cel timid“, pe care îl vedeam în chip de Figaro – nu cel din operă, ci motanul cu frac din *Pinocchio*, filmul de animație făcut de Disney în 1940. Freddie adora pisicile. Poate că nu asta era interpretarea corectă, dar, după cum a spus Freddie, toate teoriile sunt posibile. Nu spusese

niciodată la ce se referă „Bo Rap“, afirmând față de Kenny Everett, un DJ prieten cu el, că era doar o rimă fără sens. Așa că de ce să-mi fi spus mie? Nici nu mă așteptam să o facă. S-a uitat fix la mine câteva clipe înainte de a-mi răspunde cu un zâmbet demn de Mona Lisa.

Procesul de înregistrare nesfârșit și-a pus amprenta asupra tuturor celor implicați – plus suprapunerea și acoperirea la nesfârșit a vocilor pe bandă.

„Oamenii cred că e o legendă, dar poți să ții banda în lumină și să vezi prin ea... Ori de câte ori Freddie mai adăuga un «Galileo», pierdeam ceva“, a povestit Brian.

La studiourile Sarm East and Scorpio din Londra a început procesul de dublare, care nu s-a petrecut fără incidente, așa cum își amintește Robert Lee, prieten și fost artist.

„Tocmai începusem să înregistrez ca parte a Levinsky/Sinclair [un duet cooptat de casa Charisma a lui Tony Stratton-Smith, cunoscut datorită emisiunii The Kenny Everett Show]“, spune Lee, care acum editează site-ul oficial al formației The Who.

„Freddie era prieten cu un coleg de apartament de-al meu și ne duceam să cumpărăm antichități în Portobello vinerea dimineată. Îmi amintesc că mereu avea gusturi impecabile: încă mai am două reproduceri chinezești pe care a insistat să le cumpăr când mă uitam după un cadou pentru mama... le-am luat înapoi după ce ea a murit.

John Sinclair – acum este rabin și locuiește în Ierusalim – deținea studiourile Sarm din capătul Brick Lane. Jill, sora lui, era acolo, draga de ea! (Apoi a suferit un accident tragic).

Trupa Queen erau acolo și mixa *Bohemian Rhapsody*. Roy Thomas Baker era la cârmă. Freddie și compania, la pupitru. Era un megamix de douăzeci și patru de piste, care includea benzi de comandă [care conțineau submixuri de pe banda principală pentru a înregistra dublajele], premixuri și repetiții pentru mix. Trebuiau dispuse atent multe regulatoare de intensitate sonoră, ceea ce era problematic. Au petrecut ore întregi ca să le iasă și nu prea reușeau. Apoi, ca prin minune, au nimerit-o. Totul mergea strună, mai aveau puțin până la sfârșit. Toată lumea era plină de adrenalină, dar foarte fericită. Și apoi, dintr-odată, luminile s-au stins... și a intrat Jill, ducând cu mândrie în brațe un tort uriaș plin cu lumânări și cântând «La mulți ani, Freddie, mulți ani trăiască!», și au trebuit să o ia de la capăt...”

„Is this the real life... is this just Battersea”¹, cântă Allan James zâmbind. *Bohemian Rhapsody* a fost parodiată din prima zi: cea mai sinceră formă de admirație. Queen a schimbat totul cu o piesă de șase minute.

„Înregistrarea era o operă de artă completă, cu mult peste ce ofereau ale trupe pe atunci”, afirmă Frank Allen, basistul de la Searchers. Felul în care au suprapus bucățile muzicale în vremea când erau doar aparate analoage de douăzeci și patru de piste, ceea ce era mult pe atunci, dar foarte modest și limitat în zilele noastre, a fost impresionant și a culminat, desigur, cu *Bohemian Rhapsody*, turul lor de forță. Chiar și acum este incredibil cum le-a ieșit. Fiecare armonie însemna o alterare

¹ Este oare aievea... sau doar Battersea (n. tr.).

a calității sunetului, iar diferența dintre genialitate și dezastru era alarmant de mică. Însă le-a ieșit ceva sclipitor.“

Nu era evident pe atunci cât de multe aveau în comun Freddie Mercury și Elton John. Însă niciunul dintre ei nu avea habar în 1975 că Elton va fi printre ultimii care îl va ține de mână pe Freddie când zăcea pe moarte 16 ani mai târziu.

Se întâlнисeră fugitiv spre sfârșitul anilor 1960, când Freddie îl văzuse pe pianistul puțin cunoscut pe atunci la vestitul club Crawdaddy din Richmond, Surrey. Clubul era cunoscut în întreaga lume pentru că mulți cântăreți americani de blues concertau acolo și pentru că îi susținuse pe cei de la The Rolling Stones. Înființat de către producătorul de film Giorgio Gomelsky la sfârșitul lui 1962, se afla inițial la Station Hotel, vizavi de gara din Richmond. Mai târziu s-a mutat lângă terenul de atletism pentru a primi mai mulți fani. Crawdaddy găzduise concerte timpurii ale lui Eric Clapton cu The Yardbirds, Led Zeppelin și Rod Stewart și era exact genul de locație la care aspira Freddie. Avea ceva la care să viseze când începuse să pozeze gol pentru cursul seral de pictură de la colegiul lui, pentru zece lire pe săptămână.

Pentru cei care-i cunoșteau foarte bine, între Elton și Freddie erau asemănări ciudate. Amândoi fuseseră apropiați de mamele lor în copilărie. Amândoi fuseseră copii retrași și sensibili care luaseră lecții de pian de la o vârstă fragedă. Amândoi își schimbaseră numele – Elton din Reginald Kenneth Dwight în Elton Hercules John; ca și Freddie, alesese numele unui zeu roman. Drumul lui Elton către celebritate

fusesse și el lung, întortocheat și presărat cu obstacole. Fiecare avea o problemă cu înfățișarea și își crease un stil excentric – în cazul lui Elton ochelari ciudați, cizme cu platformă, costume cu pene și franjuri – ca să-și mascheze așa-zisa urâțenie. Fiecare era cel puțin confuz în ceea ce privește sexualitatea.

James Saez, muzician, producător și inginer în Los Angeles, care a lucrat cu Madonna, Led Zeppelin, Radiohead și Red Hot Chili Peppers, crede că sexualitatea era cheia talentului atât în cazul lui Elton, cât și al lui Freddie.

„Exista oare o luptă mai mare decât să fii gay în anii '70 și să te expui fără a te expune de fapt?” se întreabă James. „E foarte plauzibil că Elton și-a creat un alt personaj, plin de costume și teatralitate, ca să-și abordeze problemele și să se deschidă totuși în fața publicului. Cred că și «Farrokh» avea aceeași problemă. Ceea ce-mi rupea inima era că, pe cât de puternic și charismatic arăta Freddie, pe atât părea de fragil cu aerul lui aproape inocent.”

Elton și Freddie avuseseră prietene și ceea ce păreau a fi relații convenționale în ochii lumii. Se pare că Renate Blauel, ingineră de sunet, a rămas cu inima frântă după ce mariajul ei cu Elton din 1984 a eșuat. Elton este gay declarat din 1988 și a încheiat un parteneriat civil cu regizorul David Furnish în 2005. Au un fiu, Zachary Jackson Levon-Furnish John, născut de o mamă-surogat de Crăciun în 2010.

„Elton e un tip pe cinste, nu?” a comentat Freddie. „Îl iubesc la nebunie și cred că e minunat. Pentru mine e ca una dintre ultimele actrițe de la Hollywood care mai are o urmă de valoare. A fost un deschizător de drumuri în rock-and-roll.

A fost minunat când l-am întâlnit prima oară, e genul de om cu care te înțelegi imediat. Mi-a spus că i-a plăcut *Killer Queen* și oricine îmi spune așa ceva e pe lista albă. Pe lista neagră sunt deja prea mulți!“

Însă o dimensiune mai tragică avea să-i unească în curând. Așa cum a zis un psihanalist despre Elton în cadrul „Tantrums & Tiaras“, documentarul TV produs de David Furnish, „s-a născut dependent. Este obsesiv-compulsiv. Dacă nu era alcoolul, erau drogurile. Dacă nu era mâncarea, erau relațiile. Și dacă nu erau relațiile, erau cumpărăturile. Și știi ceva, cred că le are pe toate cinci.“ Un verdict cu care Elton a fost de acord. Dat fiind curajul de a permite difuzarea acestor mărturisiri, cântărețul a primit un sprijin enorm din partea publicului. A fost o imagine în oglindă a ceea ce a devenit Freddie la mijlocul anilor '80, când celebritatea și excesele și-au lăsat amprenta asupra lui.

În 1975, cel mai însemnat lucru pe care cei doi îl aveau în comun era un scoțian arțăgos pe nume John Reid.

Impresarul de 26 de ani, născut în Paisley, un mogul avid de putere care controla o afacere de 40 de milioane de lire, ajunsese în vârf după un drum lung. Lucrase ca vânzător într-un magazin de îmbrăcăminte pentru bărbați, iar prima lui slujbă în industria muzicală a fost de promotor de discuri. Reid, care avea ambiții sociale, avansase, cultivase prietenii cu oameni importanți și a fost iubitul cu care Elton a locuit cinci ani, devenindu-i manager la doar 21 de ani. Reid era alt bărbat care avea ezitări în privința propriei sexualități. În 1976 a schimbat tabăra pentru scurtă vreme și s-a logodit cu adolescenta Sarah Forbes, o publicistă de la Rocket Records, unde

lucra și el. Sarah este fiica regizorului de film Bryan Forbes și a actriței Nanette Newman. Aceasta a supraviețuit despărțirii de Reid și s-a căsătorit cu actorul John Standing (sau sir John Ronald Leon Standing, al patrulea baronet din Bletchley Park). Relația de afaceri dintre Reid și Elton a supraviețuit 28 de ani, dar s-a sfârșit urât. În 2000, Elton a intentat un proces în care cerea daune de mai multe milioane de lire, acuzându-l pe Reid că nu a gestionat corect relația lor de afaceri.

Tot în 1975 Elton s-a asociat cu un al doilea scoțian care își făcea un nume în industria muzicală: Rod Stewart. Amândoi lucraseră cu Long John Baldry și fuseseră de acord să coproducă un album menit să reînvie cariera în declin a lui Baldry. În timpul înregistrărilor pentru respectivul LP au început să se strige folosind nume de femei, ceea ce era un vechi obicei în lumea teatrului. Elton era Sharon Cavendish, un nume pe care avea să-l folosească des în turneu. Rod era Phyllis după actrița Phyllis Diller. Baldry a devenit Ada, iar John Reid era Beryl, ca un omagiu adus actriței britanice Beryl Reid. Când Freddie a aflat, a vrut neapărat să ia și el parte și a devenit Melina după Melina Mercouri, actrița grecoaică. Datorită numărului mare de discuri înrămate pe care le-a primit de-a lungul zecilor de ani, Cliff Richard era Silvia Disc. Din rațiuni similare, Neil Sedaka era Golda Disc. Freddie avea ulterior să angajeze un întreg anturaj cunoscut după numele feminine: asistentul personal era Phoebe (Peter Freestone), fostul lui iubit ajuns bucătar era Liza (Joe Fanelli), iar managerul personal Paul Prenter era Trixie. Nu au scăpat nici prietenii sau membrii trupei: Brian era Maggie ca în piesa celebră a lui Rod,

Maggie May, Roger era Liz, de la Elizabeth Taylor, David Nutter, frate al faimosului croitor Tommy Nutter, era Dawn, iar Tony King, asistentul lui Mick Jagger și bun prieten cu Freddie, era Joy. Și invers: Mary Austin era Steve, după Steve Austin, personaj din serialul *The Six Million Dollar Man*. Oare a deranjat-o?

„Nimeni nu avea voie să fie deranjat!“ a râs Phoebe. „Știi că cineva era acceptat dacă primea «un nume». E ciudat, dar John Deacon nu a avut niciodată unul. Poate pentru că era așa de timid.“

Cum Elton își impusese să se retragă o perioadă, după o muncă istovitoare de șase ani, John Reid, care conducea acum casa de discuri a lui Elton, Rocket Records, și era și managerul vedetei, dorea să-și extindă imperiul. Evident că a fost încântat să aibă șansa de a-i manageria pe cei de la Queen. Deși trupa avea în vizor și alți potențiali manageri – Peter Grant care se ocupa de Led Zeppelin, Peter Rudge, managerul de turneu al celor de la The Who, și Harvey Lisberg al celor de la 10cc –, Reid a primit slujba printr-un proces de eliminare. Nu era o situație ideală, deși prima mișcare impresionantă a lui Reid a fost să strângă cele 100 000 de lire pentru ca trupa să-i plătească pe cei de la Trident. Pur și simplu s-a dus la EMI și a cerut un avans în baza viitoarele drepturi de autor.

Elton i-a spus managerului lor comun că va fi un eșec total. EMI și industria muzicală în general s-au arătat sceptice. Posturile de radio s-au întrebat ce naiba să facă cu o piesă de șase minute. Chiar și basistul John Deacon își mărturisea temerile,

deși numai în particular, că lansarea piesei *Bohemian Rhapsody*, avea să fie cea mai mare greșeală din cariera Queen. Pentru un cântec care va intra în analele istoriei muzicale ca un clasic al genului rock, a avut parte de un început problematic. Chiar și cei care i-au recunoscut măiestria imediat au fost reticenți să o declare în public, atât de diferită era *Bohemian Rhapsody* de orice altă convenție acceptată a rockului.

Cine știe ce i-a stimulat imaginația lui Freddie și l-a inspirat să creeze acest cântec? Piesa a atins înălțimi nemaivăzute, avea un aer decadent, plin de agonii personale puțin mascate. Este un amestec imposibil de baroc și baladă, de music-hall și monster rock. Elementele inegale sunt ținute laolaltă printr-o suită de acorduri stridente de chitară, secvențe de pian clasic, aranjamente orchestrale și corale poliedrice, multe dublate, și redublate din nou și din nou încât poate fi insuportabil de ascultat dacă nu ai dispoziția necesară. Sunt puțini fani rock pe planetă care nu știu piesa pe de rost.

„Chiar dacă era cea mai uluitoare bucată muzicală, revoluționară și incredibilă, acum mă plictisește la culme“, recunoaște Phil Swern, producător la Radio 2 și colecționar de discuri.

„Este difuzată cu o regularitate alarmantă de posturile radio și este cântată de enorm de multe ori. Însă nimeni nu poate nega că este o piesă extraordinar de inteligentă. Are aproape șase minute și a încălcat aproape fiecare regulă. Ce piesă se apropie de ea? Evident The Beatles: *A Day in the Life* (ultima piesă de pe albumul din 1967, *Sgt Pepper's Lonely Hearts Club Band*, 5 minute și 3 secunde). *Stairway to Heaven* de la Led Zeppelin are 8 minute și 2 secunde și e cea mai cerută piesă la posturile

de radio din SUA, deși nu a fost niciodată lansată pe single acolo. La fel și *McArthur Park* (7 minute și 21 de secunde) de Jimmy Webb și înregistrată de Richard Harris.“

„Îndepărtează-te suficient de ea și perspectiva schimbă totul“, subliniază Paul Gambaccini.

„Azi e greu să te entuziasmezi când apare o piesă rock de trei minute și jumătate sau un album pop când au fost create deja capodopere lungi ca *Bohemian Rhapsody*, *McArthur Park*, *Hey Jude*, *Light My Fire* și *American Pie*. Nimeni nu mai aspiră la o asemenea realizare muzicală. Acum putem să ne uităm în urmă la aceste piese ca la niște reușite artistice de cel mai înalt nivel. Don McLean nu a scris *American Pie* ca single, pentru că nu și-a imaginat că e posibil să fie single. Avea opt minute și jumătate. Casa de discuri a împărțit-o în două. Don era un artist pur care nu ar fi conceput *American Pie* ca pe o piesă de succes. Era evident o capodoperă, dar a înregistrat-o ca pe o piesă lungă de album. La fel și *Bohemian Rhapsody*, ultima piesă de pe albumul *A Night at the Opera* al formației Queen din 1975.“

„Da, Freddie a scris cântecul“, adaugă Paul, „dar Brian a creat acea bucată incredibilă la chitară în mijlocul piesei, Roger, notele înalte și evident că și John a avut aportul său. E fantastic că fiecare a contribuit, la fel cum vor face mai târziu cu toate compoziții, ceea ce sunt sigur că i-a ajutat să continue ca trupă. A fost nevoie de geniul lui Kenny Everett ca să audă și să-și imagineze *Bohemian Rhapsody* ca un single clasic.“

Everett, cunoscut și ca „Ev“, prieten apropiat al lui Freddie, era un fost prezentator al Radio Luxembourg născut la Merseyside, care și-a făcut un nume ca DJ la Radio 1 și ca

prezentator și comic al propriilor emisiuni – *Kenny Everett Video* și *Kenny Everett Television*. A fost diagnosticat cu HIV în 1989 și a murit 1995, la 50 de ani, din cauza unor complicații asociate cu SIDA. În 1966 Ev s-a însurat cu fosta vedetă pop „Lady Lee“ Middleton, fosta iubită a cântărețului Billy Fury, care avea să devină mediumul și vindecătoara spirituală Lee Everett Alkin. Cuplul s-a separat în 1979 când Everett a recunoscut că e gay. Se crede că a fost infectat de Nikolai Grișanovici, iubitul său rus promiscuu, celebru în cercurile de gay („boul ăla de Nikolai fără nicio grijă pe lume“) pentru că a răspândit virusul HIV în Londra la începutul anilor '80 mai mult decât oricine. Se presupune că Grișanovici, fost soldat în Armata Roșie, care a murit și el din cauza bolii în 1990, a fost cel care l-a infectat pe Freddie – deși unii oameni cu care am vorbit cred că a fost Ronnie Fisher, fost agent PR la CBS/Sony.

„Nu cred că se potrivesc datele în cazul teoriei «Nikolai l-a infectat pe Freddie»“, e de părere Paul Gambaccini.

„Nu cred că l-am întâlnit pe Nikolai înainte de anul când guvernul a făcut primele reclame pentru campania anti-SIDA [1987] – pentru că îmi amintesc că l-am văzut cu Freddie când reclamele aproape ieșiseră pe piață. Lui Freddie îi apăruseră deja primele simptome de un an sau doi. Dacă ținem cont că în medie trec zece ani între momentul infectării și debutul simptomelor, e un timp prea scurt. În plus, știam că Freddie fusese ceea ce părinții noștri ar fi calificat drept «ușuratic» de la sfârșitul anilor '70, fapt ce se potrivește perfect cu media de zece ani. Nu e imposibil să fi fost Nikolai, dar e destul de improbabil.

„Nu știu unde s-au întâlnit Freddie și Nikolai“, adaugă Paul, „dar nu aș fi fost surprins dacă s-ar fi cunoscut la Coleherne în Earl's Court. Era unul dintre barurile preferate ale lui Freddie (celălalt era London Apprentice în Shoreditch) și se remarcă prin faptul că se găsea la câteva minute de mers pe jos de casa lui Freddie. Este barul în care se presupune că SIDA a fost introdusă în Londra de către un vizitator american. Întregul său anturaj a fost măcinat de boală.“

Cum „Ev“ și Freddie se învăteau în aceleași cercuri muzicale și gay, era inevitabil să se întâlnească la un moment dat.

„Nu am crezut niciodată că Freddie și Kenny au fost împreună“, spune Paul. „Dacă ar fi fost, cred că toți din cercul nostru ar fi știut. Energia lor sexuală era prea similară, motiv pentru care nu mi-a trecut niciodată prin minte că ar fi împreună. Desigur, asta nu exclude o aventură de o noapte între două persoane curioase, dar pur și simplu nu rezonăm cu ideea. Ca să fiu foarte sincer, doar se prosteau împreună.“

Everett a jucat un rol crucial în lansarea ca single a piesei *Bohemian Rhapsody* și a fost primul care a dat-o pe post. I-a fost trimis un demo cu instrucțiuni clare să nu o difuzeze, ci doar să îi spună lui Freddie ce părere are. Lui Everett i-a plăcut enorm piesa și a difuzat-o de paisprezece ori într-un weekend, susținând în fața șefului său că „i-a alunecat degetul“ de fiecare dată pe butonul play. Deși aroganța lui a adus piesa cea mai populară din toate timpurile în atenția metropolei, nu e foarte clar dacă a făcut-o un hit național.

„În 1975 aveam propria emisiune zilnică la Radio 1“, spune „Diddy“ David Hamilton despre programul lui popular care atrăgea 16 milioane de ascultători zilnic.

„Ordinea era următoarea: Noel Edmonds cu *Breakfast Show*, Tony Blackburn în a doua parte a dimineții, Johnnie Walker la prânz, eu după prânz. Cu toții aveam rubrica Discul Săptămânii. Evident că ar fi fost foarte ușor să aleg Abba sau Bee Gees, căci piesele lor deveneau automat hituri. Dar uneori gândești neconvențional. Atunci, în octombrie, a venit la mine cunoscutul promoter Eric Hall.

Locuiam într-un apartament de pe Hallam Street, în spatele BBC Broadcasting House, și adeseori primeam discuri acasă.

Eric a venit în ziua aia cu *Bohemian Rhapsody* zicând «Uriaș! Uriaș! Ar putea fi un hit uriaș!» Când am ascultat piesa, îmi amintesc că mi se părea total diferită de orice disc pop pe care îl mai auzisem. Era inovatoare. Avea un registru de operă; se înălța, cobora și îți intra sub piele. Nu puteai să nu fredonezi anumite bucăți. În birou a primit și cronici pozitive, și negative. Tony Blackburn a spus că nu înțelege. Nimănui nu-i părea să-i placă prea mult. Prin comparație cu *sound*-ul disco de atunci – *That's the Way I Like It* de la K.C. and the Sunshine Band și altele – era unică. Queen era o formație diferită. The Rolling Stones era formația rock tradițională. Trupa asta putea să facă rock, însă practic nu erau rockeri. Există o diferență.

I-am spus lui Paul Williams, producătorul meu, că voiam piesa în cadrul segmentului «Succesul lui Hamilton». A fost de acord. Desigur că discul a ajuns pe prima poziție pentru nouă

săptămâni, iar în ianuarie 1976 vânduse deja peste un milion de copii aici, în toată lumea mai multe milioane și este limpede cel mai renumit cântec pop din toate timpurile. Vreau să cred că am jucat și eu un rol în toată afacerea. Am fost mereu mândru de alegerile făcute, nu m-au dezamăgit. De-a lungul anilor s-a vorbit mult cum că Kenny Everett a furat o copie a single-ului înainte de lansare, l-a pus în buclă la Capital Radio și apoi a susținut că a prezentat piesa lumii. A susținut-o enorm și și-a arogat meritele când a ajuns hit. Însă pe atunci Capital era un post de radio exclusiv în *Londra*. Nimeni altcineva din Anglia nu-l asculta. Postului Radio 1 nu i-a fost recunoscut niciodată meritul de a fi adus piesa în atenția națiunii!“

Cântecul va fi pe prima poziție din nou timp de cinci săptămâni în 1991, când a fost relansat după moartea lui Freddie. E pe locul al treilea în clasamentul celor mai bine vândute single-uri din Anglia din toate timpurile și a atins poziții fruntașe în topurile din toată lumea. În Statele Unite, discul a ajuns pe poziția a noua în 1976, apoi s-a întors în top în 1992 datorită popularității uriașe a filmului *Wayne's World*, care a adus un omagiu celebru piesei *Bohemian Rhapsody*.

Tommy Vance, unul dintre cele mai mari nume din lumea radioului rock, cu emisiuni la Capital din Londra, Radio 1, Virgin Radio și VH-1 Rock TV pentru MTV, a descris *Bohemian Rhapsody* ca pe „echivalentul rock al asasinării lui JFK“.

„Cu toții ne aminteam ce făceam când am auzit-o prima oară“, mi-a spus. „Eu pe atunci făceam emisiunea de rock din weekend de la Capital. Am auzit-o și m-am gândit că e o piesă ca la azilul de nebuni. Era atât de mirific de obscură încât

trebuia să dea lovitura. Din punct de vedere tehnic, cântecul e un haos. Nu urmează nicio formulă convențională sau comercială. Este doar un șir de vise, frânturi din trecut, frânturi din viitor, adaosuri și idei complet dezlânate. Își schimbă secvența, culoarea, tonul, ritmul fără un motiv aparent – exact cum face opera. Dar intenția a fost remarcabilă. Era optimismul cel mai înalt. Avea o calitate imposibil de definit, o magie remarcabilă. E strălucită. Și încă are un statut legendar și azi. Ce alte piese se mai bucură de un așa statut privilegiat? Niciuna. Dar încearcă să diseci versurile *Bohemian Rhapsody* și ai să vezi că nu au niciun sens.“

Sir Tim Rice, textier, câștigător al premiului Oscar, creator al unora din cele mai mari spectacole muzicale din istorie, printre care se numără *Joseph and the Amazing Technicolour Dreamcoat*, *Jesus Christ, Superstar* și *Evita* și compozitor alături de Freddie al unor piese de pe albumul *Barcelona* al lui Freddie și Montserrat Caballé, este de cu totul altă părere.

„Mie mi se pare că e cântecul prin care Freddie declară că e gay“, mi-a spus el. „Chiar am vorbit cu Roger. Am ascultat discul la început și mi se pare că are un mesaj foarte limpede articulat. Freddie spune: «Sunt gay. Recunosc că sunt gay.»

Da, își recunoștea homosexualitatea față de el inițial... apoi și față de restul lumii, pentru că a fost un hit uriaș peste tot. «Mama, I just killed a man...»¹ L-a omorât pe vechiul Freddie, cel din trecut. «Put a gun against his head, pulled my trigger, now he's dead»² – el a murit, persoana «heterosexuală» care

¹ Mamă, tocmai am omorât un om (n. tr.).

² I-am pus un pistol la tâmplă, am apăsat pe trăgaci și acum e mort (n. tr.).

a fost cândva. «Mama, life had just begun, but now I've gone and thrown it all away...»¹ E doar teoria mea, dar se potrivește. A împușcat și a distrus omul care încerca să fie și acum asta e el, încercând să trăiască cu noul Freddie. E foarte obscur, desigur. Dar gândiți-vă la bucata din mijloc: «I see a little silhouette of a man...»². E el, încă bântuit de ce a făcut și cine e. Eu consider că se potrivește. De câte ori ascult piesa la radio, mă gândesc la el cum încearcă să se descotorosească de un Freddie și să-l accepte pe cel nou – chiar și la atâția ani după moarte. Oare a reușit? Cred că era pe *drumul* cel bun spre reușită. Freddie era un textier desăvârșit, iar *Bohemian Rhapsody* este fără umbră de îndoială una din cele mai însemnate piese ale secolului XX.“

Atunci să fie un ecou al compozitorului piesei? Freddie a evitat cu îndârjire orice explicație.

„Înseamnă una, înseamnă alta, asta vor să știe toți“, a oftat Freddie. „Dă-i dracu', darling! Nu-ți spun mai mult decât ar face-o orice poet dacă ai îndrăzni să-i ceri să-și analizeze opera: dacă o vezi, dragă, atunci e acolo.“

În ceea ce-l privește pe Brian, este esențial ca semnificația piesei să rămână obscură: „Nu cred că vom ști vreodată, iar eu chiar dacă aș ști, oricum nu v-aș spune. Cu siguranță nu le dezvălui oamenilor despre ce sunt cântecele mele. Mi se pare că le distruge într-un fel, pentru că ceea ce face un cântec special este felul în care îl raportezi la experiențele din viața ta. Cred că Freddie ținea piept unor probleme din viața personală,

¹ Mamă, viața tocmai a început, dar am irosit-o... (n. tr.).

² Văd mica siluetă a unui om (n. tr.).

pe care poate s-a decis să le pună în piesă. Cu siguranță voia să se recreeze. Dar nu cred că era cel mai potrivit lucru la momentul acela, așa că a făcut-o mai târziu.“

Cred că Brian voia să spună că Freddie rezista inevitabilului: trebuia să pună capăt relației cu Mary pentru a începe o viață nouă de bărbat homosexual. Dar gândul de a o face îl îngrozea, așa că tot amâna – pentru că era înspăimântat și de efectul asupra părinților săi. Dacă declara că e gay, viața i-ar fi fost mai ușoară pe termen lung, cum a fost în cazul lui Kenny Everett, care nu și-a îndepărtat nici fanii, nici soția cu sinceritatea lui. Cum mi-a mărturisit Lee Everett: „Era ce era. Nu l-am iubit mai puțin. Am rămas devotați unul altuia până la sfârșit.“

„Dacă Freddie ar fi declarat în fața lumii că e gay, ar fi făcut-o ca nimeni altul“, insistă Simon Napier-Bell.

„N-ar fi fost ca George Michael, care doar forțat de împrejurări a recunoscut că e gay – și nu a fost oricum un star rock, ci unul pop de înaltă clasă. Dacă Freddie ar fi recunoscut că e gay, le-ar fi pus homofobilor o oglindă în fața lor ipocrită și ar fi făcut un pas mai mic decât ar fi crezut, căci pentru prietenii lui el era deja gay și excentric.

Când a afirmat că era diferit în viața privată de artistul de pe scenă, voia să spună că era obligat să se retragă în carapace de teamă că familia lui parsi s-ar fi îngrozit dacă declara că e gay. Dacă ar fi făcut-o de la început, moartea sa lungă și agonizantă ar fi fost ceva pentru care comunitatea gay i-ar fi putut mulțumi. Ar fi folosit-o în avantajul lor, ar fi transformat-o într-un spectacol minunat și tragic și l-ar fi transformat într-o nouă Judy Garland. Poate chiar i-ar fi plăcut!“

Poate că *Bohemian Rhapsody* e alegoria unui Freddie eliberat, care și-a ucis vechea identitate și se bucură de noua „piele“, odinioară ascunsă, dar dezvăluită într-un final, potrivit lui Frank Allen, basistul de la The Searchers:

„Dar ar putea fi ceva cu totul diferit. Nu știu mai mult, nu l-am întrebat niciodată. Când Don McLean a fost întrebat de înțelesul piesei *American Pie*, a zis: «Înseamnă că nu mai trebuie să lucrez niciodată.» Poate că de fapt *Bohemian Rhapsody* conține un adevăr la fel de inocent și direct. Nu sunt suficient de inteligent pentru a judeca. Mă mulțumesc să mă bucur de o piesă superb construită a muzicii pop. Pusă cap la cap cu măiestrie, e o suită în trei acte compusă din influențe diferite care se apropie de marii clasici. În sensul muzicii pop, funcționa ca un lucru unic până atunci.“

Cum a subliniat și Tommy Vance, valoarea piesei *Bohemian Rhapsody* nu consta nici în versurile inovatoare, nici în linia melodică care te năucea. Nu a devenit un hit datorită speculațiilor referitoare la sens sau difuzării nemaiîntâlnite până atunci. Ci datorită televiziunii.